



Vi ønsker alle våre medlemmer en riktig god jul og et godt nytt år!

Velkommen år 2006.

Styret står overfor store utfordringer også i 2006 og alle bidrag mottas med takk både i form av medlemskapet og historiske bidrag. Vi er svært glade for nye medlemmer, så anbefal oss gjerne for andre og fortell om hvor flott det er å være medlem. Det koster så lite hvis vi er mange.

I bladet kan du lese bidrag fra medlemmer og vi tar gjerne imot flere innlegg av alle slag.

En DVD om Vålerenga bydel historie er så godt som ferdig, men kommer ikke ut før jul. En kvalitetssikring er nødvendig. Men flott blir den.

Jippi, DVD'en om Vålerenga er snart klar!

Even Haugseth



Jeg må igjen si at det er morsomt å få være leder for et historielag i slik medgang. Tenk, vi har nå over 350 medlemmer. Hvem hadde ant det da vi startet opp med noen få navn på medlemslista for 1992?

Midt i oktober fikk vi igjen til en flott og variert utstilling, denne gang i konfirmantsalen på pres-tegården. Takket være en iherdig innsats fra styret og flere andre medlemmer, fikk vi samlet inn mange flotte bilder og gjenstander i tillegg til viktige fortellinger og opplysninger. Det ble i år flere forskjellige temaer. For å nevne noe: 110-årsjubileet på skolen ble markert ved at vi lånte gamle gjenstander på skolen. Unionsoppløsningen i 1905 og i den forbindelse også den tidligere presten på Vålerenga, Alfred Eriksen. Montasje som viste svensker på Vålerenga i 1905. Frigjøringa i 1945 og fangeleiren på Etterstad. Idretten og kjente personer derfra. Vålerenga i 1905 og 2005 med bilder fra før og nå. Smakebiter fra vår nye DVD ble vist fra den nyinnkjøpte kanonen. En rekke ting fra gamle dager ble stilt ut. Vi hadde også stand med kalender- og boksalg takket være god hjelp fra et av medlemmene.

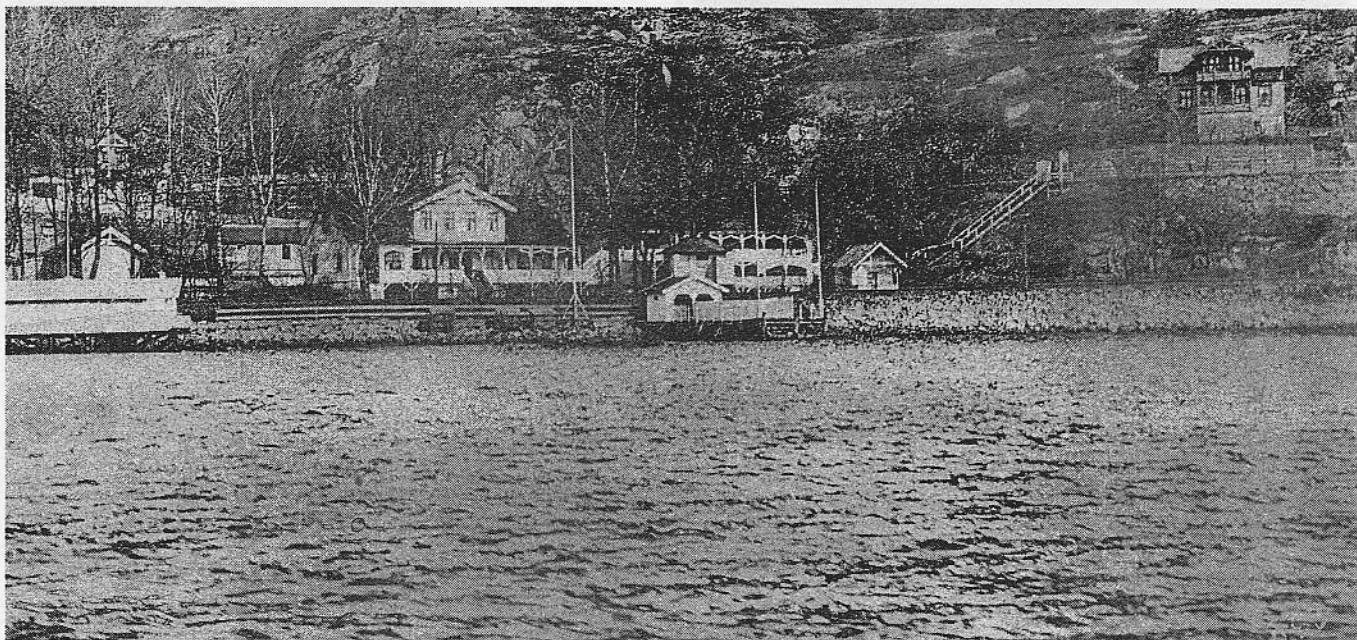
En mørk og trist kveld godt ut i november klarte vi å samle rundt 120 personer til åpent medlemsmøte. Sannelig godt vi hadde leid seniorsenteret i Jordal Terrasse, ellers hadde vi ikke fått plass til alle. En gammel kjenning fra et tidligere medlemsmøte, Petter Hartnes, innledet med å fortelle en interessant, og for mange lite kjent historie om det tidligere teateret på Kongshavn. Et av de aktive medlemmene i laget, Anne Teppen, hadde lagt ned mye arbeid i å samle kjente sanger fra bl.a. Vålerenga i et gedigent sanghefte som ble delt ut til de frammøtte. Hun fikk god hjelp av sin søster Marit Opsahl Grefberg og trekkspilleren Bjarne Arctander, og det ble en riktig så lystig sangkveld.

Laget fikk for ikke lenge siden spørsmål fra en fortsatt nær venn av Vålerenga, Tor Høgvard, om vi ville være med på å lage en film om historien til den flotte bydelen vår. Dette skulle utgis på en DVD. Da vi skjønte hvor bra dette kunne bli, ble vi selvsagt med på dette. Takket være hans film-

interesse og at han har erfaring med slike utgivelser, har vi i løpet av kort tid fått i stand en slik produksjon. Vi får på denne måten også brukt mye fra de gamle filmene vi har i arkivet vårt til noe. Folk som er interesserte i Vålerenga, får da også i større grad se de "skattene" vi sitter på. DVD'en tar utgangspunkt i boka som vi laget til tiårsjubileet vårt, "VÅLERENGA – bydel med sjel". Tor Høgvard er fortelleren og tar oss med på en spennende vandring i bydelen. I tillegg til de mange, gamle filmsnuttene, er det gjort flere nye klipp. Det er gjort intervjuer av flere personer. Vi får se mange kjente bilder, og det er sang og musikk. Trond Ingebrigtsens nyeste versjon av "Vålerenga kjerke" har vi også sikret oss retten til å bruke. Gled dere til en times topp underholdning. Dette må jo også være en flott gaveidé i og med at den kan avspilles både på DVD-spillere og på dataskjermer. Ta kontakt med oss i styret hvis dere ønsker å kjøpe den. Vi valgte å vente med utgivelsen til det blir nytt år for å få tatt med den siste finpussen på filmen. Etter avtale med produsenten, tilfaller overskuddet av salget historielaget. Historielaget vil få takke Tor Høgvard for initiativet til denne DVD'en og for den fantastiske jobben han har lagt ned for å få den til. Hadde det ikke vært for han, hadde det sikkert ikke blitt noen film på mange år. Nå kan vi spre denne slik at enda flere kan bli mer kjent med denne flotte og spesielle bydelen. Jeg vil på vegne av styret få takke medlemmene for nok et fint år i historielaget. Mange av dere har på flere måter bidratt med verdifull historie og bilder, andre har vært aktivt med på møter og arrangementer, og sist, men ikke minst, dere har vært utrolig flinke til å møte opp når vi har hatt tilstelninger. Vi ønsker dere alle riktig god jul, og vi ser fram til å møte dere til nye interessante aktiviteter i 2006.

KULTURKVELD MED STOR DELTAKELSE OG HØY STEMNING!

Björg Staal



Bildet viser Kongshavn på den tiden det var teater her første halvdel av 1900 tallet. En del av bygningene eksisterer fremdeles, men ikke omgivelsene.

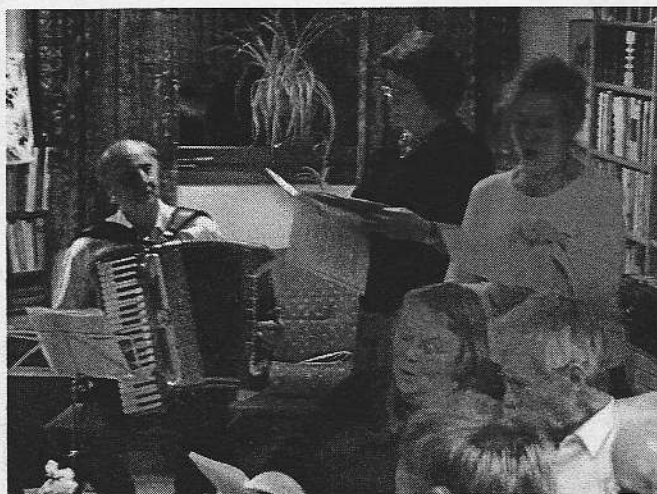
Årets siste medlemsmøte ble det vi ønsket – en hyggekveld sammen med god venner for å avslutte en aktiv periode i historielaget. På programmet sto sang og spill i tillegg til en kort orientering om gamle Kongshavn teater.



Styret hadde nok forberedt seg på et bra frammøte, men maken til tilstrømning har vi ikke sett. Nå skal en ikke klage over stort frammøte, tvert i mot, men det ble vanskelig å skaffe sitteplass til alle. Men med godt humør går alt, og en stappfull sal med folk som er innstilt på å ha det gøy er ikke det verste en kan oppleve. Hvor mange som egentlig som fikk klemmt seg inn er ikke godt å si, men at det var over 100 til stede er sikkert. Deltakerne fikk utdelt flotte sanghefter, som Anne Teppen hadde fått laget. Trekkspilleren Bjarne

Arctander sto for det musikalske innslaget, men før vi ga oss over til sangen, fikk Petter Hartnes ordet. Han kåserte om det nå så ukjente Kongshavn teater, som lå ved sjøkanten ved Mosseveien nedenfor Sjømannskolen.

Hartnes innledet med å ta med noe av historien fra dette stedet før teateret ble etablert. Her var det fra ca. 1838 forlystelsessted med karusell og andre innretninger. Det var også en rekke bad langs denne sjøkanten utover på 1800-tallet. Sommerteatret Kongshavn ble etablert i begynnelsen på 1900-tallet. Det ble etter hvert et populært revyteater, hvor den tidas mest kjente artister opptrådte. Men teatret lå så nær jernbanelinja at når toget passerte, måtte artistene ta en pause. Petter Hartnes fortalte om revyartister som også senere ble veldig populære, og krydret historiene ved å synge et par viser. Kongshavn teater hadde sin virksomhet i årene 1904 til 1940, etter krigen ble ikke driften tatt opp igjen. Men nå skulle det synges. Anne Teppen sammen med sin søster Marit Grefberg ledet an, godt hjulpet av Bjarne Arctander på trekkspill. I sangheftet var det mye å velge i – alt fra revyviser og gamle slagere til vålerengasanger. Etter en knallstart med Einar Roses storsuksess "Svigermor og Evensen og kjerringa og jeg", gikk det slag i slag. Forsamlingen var i kjempe-



slag og sang av full hals. De fleste sangene var kjent av alle, man snubla bare litt når "Vålerenga kjerke" skulle framføres, men det skyldtes at CD-spilleren svikta oss.

I pausen var det som vanlig nystekte vafler og kaffe – og en kunne få handlet både kalendere, bøker, julekort og T-skjorter. Even Haugseth orienterte om at man er i ferd med å lage en egen DVD om Vålerenga. Produksjonen skal være avsluttet før jul, og det var mulig for de som ønsket å kjøpe denne å sette seg opp på ei liste.

Det ble mer trekkspill og sang etter pausen og det ble en feiende avslutning på historielagets siste medlemsmøte i 2005. Even Haugseth overrakte Anne Teppen og Petter Hartnes ei flaske vin hver for innsatsen, spilleren fikk sin belønning på annet vis.

Alle ble ønsket god jul og vel møtt til ny innsats i 2006.



Det er utrolig hvor heldige vi er med så mange deltagere med godt humør.

Den årlige fotoutstillingen til Vålerenga Historielag er stadig like populær og er blitt en møteplass for nåværende og tidligere beboere på Vålerenga, medlemmer av historielaget og andre interesserte. Årets utstilling ble holdt lørdag 15. og søndag 16. oktober i Konfirmantsalen på prestegården. Historielaget har en stor fotosamling, og vi forsøker å variere visningen av nye og "gamle" bilder hvert år.

Temaene for årets utstilling var flere, alt fra unionsoppløsningen for 100 år siden, frigjøringa for



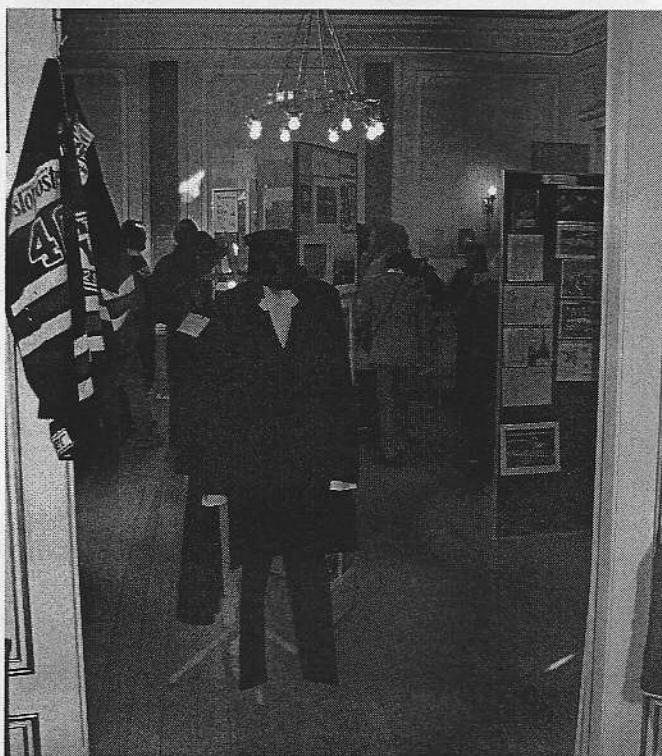
60 år siden og skolens 110-års jubileum. En presentasjon av tidligere sogneprest Alfred Eriksen, som var en innflytelsesrik og mangesidig person, var det også plass til.

I forbindelse med unionsoppløsningen var det samlet en god del informasjon og fotografier – samt at vi hadde fått låne et gammelt svensk flagg fra 1880 med den omtalte "sildesalaten" i hjørnet. Det var stor innvandring av svensker til Norge på slutten av 1800 og begynnelsen av 1900 tallet. Mange av disse bosatte seg på Vålerenga, men hvor mange var det egentlig? Knut Roar kontaktet Byarkivet hvor han fikk tilgang på navn og adresser - og Even markerte på et kart at det bodde 240 svensker på lille Vålerenga i 1905. Historielaget hadde også tatt en fotorunde på Vålerenga – kalt før og nå bilder - for å vise hva som er skjedd av endringer gjennom 100 år.

Historielaget har alltid hatt fokus på skolen og dens betydning for bydelen. I år var vi så heldige å få låne en meget gammel skolepult og en del

skolemateriell fra skolens arkiver.

I tillegg ble det hengt opp en stor samling av klassebilder og ellers vist skolebøker og diverse håndarbeider lånt av historielagets medlemmer. Alt for å markere at skolen har nådd 110 år.



Da freden brøt løs i mai 1945, ble også de russiske fangene på Etterstad løslatt. En rekke situasjonsbilder fra møter mellom fanger og folk på Vålerenga i fredsdagene, samt annet materiell i den forbindelse ble også vist.

Historielaget har skaffet seg glassmontere, hvor det ble utstilt forskjellige saker og ting. Blant annet kunne en se gammelt tannlegeutstyr – og ikke minst kunne en grøssende betrakte en meget gammel beinetråkket bormaskin!

Idrettens avdeling ble som vanlig godt besøkt. Her ble vist videoer og en del utstyr i tillegg til fotografier – samt at helgens kafé var dekorert med kjempesflagg og andre idrettssymboler.

Som vanlig kunne en få kjøpt neste års kalender, boka "Vålerenga – bydel med sjel" og "Fra Sotahjørnet til Bohemen", julekort og T-skjorter med historielagets logo.

Det var også mulighet til å få kopiert fotos – disse ble scannet og levert omgående.

Ingen fotoutstillingen uten nystekte vafler og kafé

fe som denne helga kunne nytes i det som kalles "hagestua". Her var også de populære albumene lagt ut til gjennomsyn.

Historielaget har skaffet seg en del nytt utstyr, og blant annet ble det under hele utstillingen vist bilder på storskjerm fra en DVD om Vålerenga som er under produksjon.

Takk for godt frammøte – og velkommen neste år.



Hva brukes medlemskontingenten til?

4 medlemsblad, trykk og produksjon	16,-
4 porto medlemsblad	32,-
4 brevutsendelser	16,-
medlemsmøter, vandr, foto	30,-
husleie	50,-
Sum årlige kostnader pr medlem	<u>144,-</u>

Dere betaler 150 og det betyr at det er **6 kroner** igjen til diverse kostnader og det er lett å skjønne at dette ikke går opp.

Dette er litt grove tall men svært nære de virkelige.

Dere kan se at det ikke er stor margin for de store sprell, - og det gjør vi ikke heller.

Portokostnader blir etter hvert en stor kostnad med nesten 50 kroner pr år pr medlem.

Styret og et støtteapparat er avhengig av frivillighet. Gleden og frivilligheten i styret gjenspeiles i entusiastiske medlemmer, men vi er avhengige av medlemmenes innbetalinger og gjerne flere medlemmer.

Knut Roar

Krigshistorie fra Islandsgata 10

Som vi tidligere har fått høre, foregikk det litt av hvert på Vålerenga under krigen. Til tross for tyskernes nærvær på skolen, drev motstandsfolk i Islandsgata med illegalt arbeid.

Turid Andersson Bogstad som er medlem i historielaget, deler her sine opplevelser fra krigen med oss i denne fortellingen. Vi har også fått kopier av flere dokumenter fra henne. Alt kan ikke gjengis her, men vi lover henne at vi skal ta godt vare på dette i arkivet vårt. Stor takk til Turid for



at hun kom med dette til oss.

Jeg var ikke mer enn 2 måneder da krigen brøt ut. Mine foreldre, Erna (født Andersen) og Orville Eks-trøm var nygifte høsten 1939 og flyttet inn i helt ny leilighet i mursteinsblokka i Brinkens gate 19 på Kampen. Mor var fra Islandsgata 10 og far fra Åkeberg-

veien 50. De var begge politisk aktive og var med i motstandsbevegelsen begge to. Far var lagsjef i tropp 200 i gruppe 13142 i Oslo, og det var derfor stor risiko for at han ville bli arrestert. Etter noen måneder måtte de da også flykte. Siden mor var fra Islandsgata 10, fikk de leie et rom der, og vi gikk i dekning. Jeg hadde både mormor, tante, onkel, farmors svigerinne, mors kusine og hennes mann og sønn boende i denne gården.

Mine foreldre fortsatte med illegalt arbeid. De hadde møter, lyttet på radio, sendte morsesigna-

Pakker til julefesten.

Til den kommende julefest kan fangene få seg tilsendt en julepakke fra deres pårørende. Julepakken kan inneholde følgende:

Matvarer av enhver art.

1 pakke sigaretter (10 stykker) eller

1 pakke tobakk, eller

5 stk. sigarer.

Den må ikke overskride 2 kg.

Pakken må være her senest innen 10. desember 1943.

Pakker som innføres senere blir ikke mottatt.

Polizeifangenenlager Grini
den 10. Nov. 1943.

Der Lagerkommandant.

ler og spredte illegale aviser. Far var bokbinder og trykket også mye av dette stoffet. De hjalp folk over grensa til Sverige. Mor var også med i det sanitære arbeidet. På møtene var det menn fra tropp 200, arbeidskamerater og veldig nære venner. Av disse var noen jeg kalte for "tante" Henriette og "onkel" Bjarne som var forlovet, og "tante" Ragna og "onkel" Hugo.

Far lå med pistol under hodeputa om natta. De var forberedt på det verste, men håpet på det beste. Midt på natta den 9. november 1943 våknet vi av skrik, rop og spark i døra. Foreldrene mine diskuterte fort hvordan de skulle forholde seg. Mor tok meg på armen og gikk modig og åpnet døra. Far lot som han sov.

Inn stormet 12 tyskere fra Gestapo. Noen av dem snakket dårlig norsk. De rev far ut av senga, og

Grini politifangeleir

Grini, den 12. mars 1943

Cellereglement

1. Fanger skal holde sin celle i uklanderlig orden. Cellen skal daglig - tidlig på formiddagen - vaskes grundig med vann og klut. Toalettbøtten skal tømmes og gjøres grundig ren så snart celledøren åpnes første gang.
2. Umiddelbart etter at fanger er staaet op, skal sengen bringes i ulastelig orden, teppene skal legges helt glatte, og utemøbler må ikke forekomme. Om dagen skal sengen ikke benyttes. Sengtiden er fastsatt saaledes:
a) Sommertid, d.v.s. tiden fra 1. 5. til 30. 9. fra kl. 21 - 6
b) Vintertid, d.v.s. tiden fra 1. 10. til 30. 4. fra kl. 20 - 7
3. Uttenom sengen, sengetøyet, stolen, bordet, det lille veggskapet og toalettbøtten skal det ikke finnes noen andre gjenstander i cellen. Det er bare hørnåkl, tannbørste og sepe som kan anbringes i veggskapet.
4. Hvis fanger blir grepet med andre gjenstander, som han eventuelt holder skjult i cellen, må han regne med fellelig straff.
5. Near celledøren åpnes, skal fanger innstå en stramm, militær holdning og avgi melding, og ikke røresig før han får ordre til det. Ikkelses skal han rette sig opp naar der Blockführer o.l. forlater cellen.
6. Naad om dagen og om natten skal fanger være rolig og stille i cellen. Det er strengt forbudt at stige opp til den gamle vindusgluggen. Forbindelse med nabocellen ved banketegn, rop o.s.v. vil bli strengt straffet. Forøvrig bør enhver fange vite at veggene har ører.
7. Fangens opførsel bør være slik at den aldri kan kladder. For enhver forsettelse virker til skade for ham og forårsaker for lengsel av fangestaden.

Zeidler

SS-Hauptsturmführer og Lagerkommandant.

til alt hell så de ikke pistolen. De hylte, skrek og siktet på oss. Mor ble spurt om hun hadde pårørende i nærheten slik at hun kunne levere meg der. Det svarte hun nei til, for hun trodde ikke at hun ville bli arrestert. Hun kløp meg i baken for at jeg skulle gråte og trodde at det skulle ha innvirkning på at de ikke ville arrestere henne.

Først da den ene sa at hun skulle ta meg med slik

Min kjære kamerat

Hugo Rosnes

ble skutt av tyskerne den 30. oktober 1944 og er funnet på Trandum. I fengsler og trengsler de tungsame år, av bødler og blodhunder dømte, mens lenkene klirret om foten sår, om lykke for folket du drømte.

Oslo 1. august 1945.

din kamerat Orville Ekstrøm.

Lyser fred over ditt minne.

Bisettelse av urnen finner sted fredag 3. august kl. 1 på Østre gravlund.

TAKKSIGELSER

og at hun var redd for at hun skulle stupe død om. De spurte far om han hadde tau og ble med

„DE LESTE OPP DØDSDOMMEN — og la løkka om halsen på meg’

Reinhard bær for retten i Norge, sier ORWILLE EKSTRØI

han ned i kjelleren. Hva de skulle med det, trodde far i ettertid var skremmel. Far ble ført ut uten at jeg fikk en avskjedsklem. Verst var vel dette for han, for jeg forstod jo ikke hva som ville skje.

Mor med meg på armen, ble ført opp i fjerde etasje. Der åpnet tante Maud, mors søster, døra og holdt på å få sjokk. Mor ble spurt hvorfor hun ikke hadde fortalt om henne. Da løy hun og sa at



Her bæres urna til Hugo Rosnes av Orville Ekstrøm fulgt av milorg kamerater.

hun hadde tuberkulose, for det visste hun at de var redde for. Jeg ble overlevert til mormor som var i like stort sjokk, og gråt og var fortvilet. Det var hun som tok vare på meg i de 18 månedene til krigen var slutt.

Far, mor, tante Maud, onkel Oskar fra Brinkens gate 5 og mannen til mors kusine, Torstein, ble alle arrestert i Islandsgata 10 den natta. Det viste

at de kunne sende meg på barnehjem i Tyskland, måtte mor innrømme at hennes mor bodde i fjerde etasje. Hun måtte bortforklare dette med å si at mormor hadde hjerteproblemer,

seg også at over 20 av mors og fars venner var blitt arresterte samme natta, og de møttes på Victoria Terrasse. Far kom først til Møllergata 19 og senere til Grini. Han ble også dødsdømt, men dette ble ikke fullbyrdet. De satt begge inne helt til freden kom. Fars beste kamerat, Hugo Rosnes, ble skutt på Trandum 30. oktober 1944. Hans hustru, Ragna, kom til Ravensbrück og Stutthof hvor hun satt til frigjøringen.

Mor satt på Grini i 11 måneder og 7 måneder på fangeavdelingen på Ullevål sykehus. Der ble jeg smuglet inn to ganger av norsk politi for at jeg

FRA HJEMMEFRONTENS LEDELSE

Vår kamp er kronet med seier! NORGE er attter fritt!

Våre sinn er fylt av glede, våre hjerter av takknemlighet mot dem som falt i kampen og mot alle som var med og kjempet seieren fram.

Fienden skal nå avvepnes av norske og allierte styrker, og snart vil vi helt ut være herrer i landet. Men husk: Kapitulasjon er ikke det samme som fred. Fienden har ennå våpen.

La oss midt i gleden bevare ro, verdighet og disiplin. Opptre ikke utfordrende overfor den slagne fiende, og ta ikke retten i egen hånd.

Krigens oppgaver er løst, fredens oppgaver venter. De krever at vi sammen setter alt inn for å gjenopprette vårt folkestyre og vår rettsstat.

Den fred vi nå har vunnet skal forplikte oss like sterkt som krigen og nøden bandt våre viljer til fedrelandets sak. Sammen skal vi bygge landet opp igjen som et bedre, rikere, lykkeligere hjem for alle.

Gud signe vårt dyre fedreland!

skulle få treffe henne. Det var mormor som tok meg med dit. Hun tok meg også med til Ljanskollen hvor det var arbeidsleir, slik at jeg skulle få et glimt av far. Det gikk ikke så bra. Alle fangene lå på magen. Hvorfor vet jeg ikke. Han så opp og fikk øye på meg, og dermed fikk han et spark i hodet. Mormor tok meg derfor aldri dit mer.

”Tante” Henriette var også blant de arresterte og ble sendt til Ravensbrück og Sachsenhausen. Hun kom hjem etter krigen, men døde av store skader som hun hadde blitt påført i fangenskap. ”Onkel” Bjarne derimot ble ikke arrestert. Han var angiveren og angav alle, også sin forlovede Henriette.

Han fikk 18 års fengsel etter krigen.

Arrestasjonen og krigen husker jeg veldig godt selv om jeg bare var 3 år og 9 måneder gammel da de ble tatt.

Turid Andersson Bogstad (født Ekstrøm).



Oslo 5. juni 1945.

Orville Ekstrøm, Islandagt. 10, kjenns jeg fra det illegale arbeide siden 1942. Han var allerede den gang med i det grunnleggende arbeide av Mil.org, og således med på våre svelser fra starten av. Han var lagsjef i tropp 200 av gruppe 13142 helt til han blev arrestert i november 1943. Jeg kjenner også meget godt til herr Ekstrøms illegale avisarbeide under okkupasjonen, og han gjorde her en meget stor og verdifull innsats. Ved siden av dette kom alt mulig annet illegalt arbeide i tillegg, slik som transport, flytninger, etc. Han var således en dyktig mann for vårt arbeide som var vanskelig å få erstatning for da han blev arrestert. Alltid oppofrende og tjenestevillig til vår disposisjon, med en gnist og glød som viste hans fedrelandssinn.

Tidl. gruppesjef 13142. Etterretningsjef 13140 n.k.

H. Estelund



13142/200

Orville Ekstrøm.

har tjenestegjort i Hjemmestyrkene

OSLO OG OMEGN DISTRIKT

fra 1942 til 1945

*Norge takker Deg
for Din innsats i Frihetsskampen*

Olav

Forretningsjef

*Oslo Hjemmestyrkene
Grupperjef 13142*

*Frank W. Brinch
Forretningsjef for Oslo*

Et avisutklipp fra Dagens Nyt mai 1909 skrevet av Christian Krogh.

Han ville utforske Vålerenga og kirken.

"Sporvognen steg høyere og høyere.

Hvor er Galgeberg? Spør jeg konduktøren.

Der borte, sa han og pekte på et lite bebygget triangel mellom en korsvei. Det blå huset ligger akkurat der hvor galgen sto.

Det var et lite idyllisk hus med skodder, hvite gardiner og blomster i vinduene. Det så ikke ut som det hadde vært noen følelse av hva det var for en plass det befant seg på. Så dog måtte det da sikkert spøke der om natten.

Sporvognen steg videre.

Husene ble nå mindre og mindre, gikk over til å være av tre. Men havene foran dem ble større og større. I en av dem var det satt opp en gammel bestikkklugar til lysthus.

Jeg skal opp i kirken, sa jeg til konduktøren.

Da må De ut her. Forresten er det lørdag.

Ja, jeg vet det.

Det er ingen gudstjeneste, mener jeg.

Nei, nei!

Kirken selv var åpenbart en slags gjentakelse av Gamle Akers kirke. Men den virket litt steril, hvilket jo forresten skulle lignede rimelig, tiden den er ny. Og det har jo alle kirker vært en gang. Den halvrunde bakgrunn opptaes av en fremstilling av korsfestelsen. Kristus er fremstilt som meget større enn de øvrige figurene. De er alle meget uttrykksfulle og hyggelig malt. Hudfargen står utmerket mot den mot den grønne varme tone. Tegningen av de nakne kropp er også god like til enkelheter som hender og føtter som gjerne neglisjeres. Man blir forbauset over hvilke svære femskritt Hr Vigeland har gjort, siden han holdt sin separatutstilling hos Blomquist for en 5-6 år siden. Han har simpelthen kastet bort sitt daværende syn og begynt fullstendig på nytt. Det er en merkelig evolusjon. Man kan nesten kalle det revolusjon. Men han har også måttet gå en lang vei for å lære, hva han har lært....

Et øyeblikk etter fører den elektriske sporvogn meg fra anakronismen der oppe til den nåværende virkelige tid, igjen ned til det moderne liv i en forholdsvis stor bys sentrum."

Christian Krogh

Galgeberget

Gamle kart antyder hvorfor Vålerenga oppsto som en forstad på en bakketopp med avgrensninger mellom Hovindbekken, Alna, nedre del av Etterstad til nedsida av Galgeberget.

Området hadde to større innfartsveier fra Romerike (Strømsveien) og Østfolddistriktene (Enebakkveien) som krysset hverandre nettopp på Galgeberget.

Byens rettersted lå på Galgeberget som lå strategisk til der hvor flere av hovedinnfartsveiene til det gamle Oslo møttes. Ifølge Magnus Lagabøters lov fra 1276 skulle retterstedet ligge utenfor bygrensa. Plasseringen her på denne høyden skulle virke preventivt, alle som skulle ut og inn av byen skulle se dette. I middelalderen het stedet

”Mortustokka” i betydningen ”Plagestokker”.

Stedet er ofte omtalt i sagaene som da Kong Sverre i 1197 lot blåse hele hæren (5-6000 mann) opp på fjellknausen Martestokker, holdt tale for birkebeinerne og takket dem for seieren over bymenne, baglerne og bisp Nikolas. Deretter plyndret de byen og delte byttet med 2 merker sølv til hver mann. Det var også her hertug Skule i 1240 samlet styrkene sine i slaget mot kong Håkon Håkonsen. Sigrid Undset så i sin roman ”Kristin Lavransdatter” at Kristin kom ridende med sin Erlend over Galgeberget.

På et gammelt kart fra 1742 er galge, steile og hjul inntegnet her. Det var altså ikke nok med at den straffede ble hengt, men kroppen ble også delt i fire deler og lagt på horisontalt stilte hjul, satt fast på pæler. Henging som henrettelsesform, som ble ansett som særlig vanærende, ble opphevet i Norge ved lov av 1815.

Skarpretteren fikk i 1698 fastsatt takster for ulike avstraffelser i tillegg til fast lønn på 100 riksdaler. Takstene var i følge gamle dokumenter:

1. Hugge av et hode med sverd	10 Riksdaler
2. Hugge av et hode med øks	8 Riksdaler
3. Hugge av en hånd eller finger	4 Riksdaler
4. Sette et hode og en hånd på steile, for hver	2 Riksdaler
5. Henge	10 Riksdaler
6. Ta ned fra galgen	4 Riksdaler
7. Legge en hel kropp på steile og hjul og sette ned pæl	7 Riksdaler
8. Slå i stykker armer og bein og legge på steile	14 Riksdaler
9. Grave ned en kropp	3 Riksdaler

10. Føre en død kropp ut av byen	2 Riksdaler
11. Partere og legge på steile	12 Riksdaler
12. Hvert knip med glødende tang	2 Riksdaler
13. Ett brennmerke	4 Riksdaler
14. Kagstrykning (pisking av stående person med hendene festet over hodet til en solid stolpe).	5 Riksdaler
15. Piske en ut av byen	7 Riksdaler
16. Vise en ut av byen eller herredet	4 Riksdaler
17. Brenne en kropp	10 Riksdaler
18. Brenne paskviller?	3 Riksdaler
19. Slå navn på galgen	3 Riksdaler

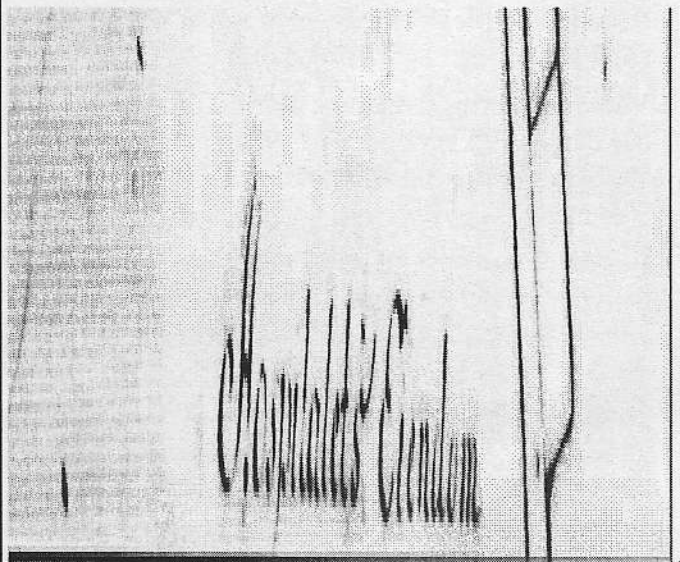
Skarpretteren måtte sjøl holde redskapen. Tidligere tilhørte sverdet staten og måtte hentes ut fra Akershus slott ved hver henrettelse. Bruken av sverd opphørte i 1791 fordi dette ikke alltid ble utført med sikker presisjon.

Den siste offentlige henrettelsen i Norge foregikk på Etterstad 19. april 1864 i stedet for Galgeberget. Grunnen skal ha vært at det begynte å bli en del hus rundt Galgeberget og henrettelsen ble flytta på grunn av venta massetilstrømming.

De siste henrettelsene i Norge skjedde i 1876 etter sivil straffelov, men disse var ikke offentlige. Dødsstraffen for sivile forbrytelser ble opphevet i 1902.

De som ble henrettet på Etterstad var tyskeren Friederich W. Priess og dansken Knud Fredrik Chr. Simonsen. Henrettelsen var nærmest en folkeforlystelse og mange tjente penger på å leie ut ståplasser fra vogner og kjerrer. Sikkert var det at dette oppsto nærmest som et marked med kakekoner og salg av brennevin.

Skarpretteren het Samson Isberg og kom fra Hordaland.



VAREMANGEL

Liv Hellsaa fra Totengata 8 + 10

Mangel på sko og annet fottøy begynte å bli prekärt, ikke bare for oss men også for mange andre i gata. Vi ungene arvet etter hverandre, men Elins sko som jeg skulle arve var altfor små for meg som hadde noen svære brødffjeler til føtter. Så det ble Elin som fikk mine sko – det vil si vi måtte ha de på deling, også et par lappete, utette slagstøvler.

Gerd var heldigere.

Nå ja, ikke så veldig heldig ved å arve Elins sko. De var nemlig så skjeve og rare så selv skomakeren hadde problemer med å rette de opp med tresåler. Lær var det umulig å få tak i så derfor var ikke de skoene de beste å ha på føttene.

Til å begynne med syntes jeg det var stor stas å dele sko med Elin – da hadde vi lovlig fravær fra skolen når vi skulle bruke samme par sko samme dag. Det ble ikke særlig morsomt i lengden, derfor fikk jeg et par gamle sandaler av bestemor. Men på lang avstand kunne man se at det var hennes sandaler – for vonde føtter. Riktignok ble de malt og fikk nye lisser, men jeg ble aldri glad i de. Slett ikke da kulden kom og jeg måtte ha tykke, hjemmestrikkete sokker av opprekgarn i mange farger inni sandalene. Da følte jeg meg liten på skoleveien og visste at nå ville jeg bli ledd av!

Det var skomangel over alt men ingen andre enn jeg gikk i sandaler i regn og snøslaps. Det var kommet noen sko i butikkene, med tresåler og 'overlær' i fiskeskin. Grønne og fine, og så smalt det så festlig i gata når vi gikk!

Aller helst ville jeg ha de, men så var det mangel på penger og rasjoneringskort.

Våre rasjoneringskort rakk aldri til oss ungene når det gjaldt klær eller sko. Noen av merkene ble byttet bort i ved eller andre ting vi kunne fyre med.

Bestemor kom med restegarn og noen gamle gensere som vi rakk opp. Nå skulle det bli luer, votter og sokker. Det vi ikke visste var at det skulle Elin og jeg gjøre.

Strikkingen ble nesten en vond drøm. Strikkepinner, garn og masker ble en grusom opplæring. Mamma sint og forbannet over sine sinker av noen døtre som ikke fikk det til. At det ikke

hjalp med ørefiker og kjeft forsto ikke mamma.

Herregud, vi var jo livredde der hun sto truende over oss med strikkepinner som så ut som kjempenåler og en stor kurv med garn som klødde så vi frøs nedover ryggen bare ved tanken at dette var vår jobb fremover. Og om vi frøs, ja så var det vår egen skyld som ikke hadde strikket votter og luer og det som større var!

Elin ga fort opp. Det ble bare gråt og en lohaug på strikkepinnene hennes. Og etter en omgang juling nektet Elin å ta i strikketøyet

"Jeg fryser heller", sa Elin og det gjorde hun også uten å klage. Jeg fikk da greie på strikkingen etter hvert, men det var naboen som lærte meg det.

Mamma tok imidlertid æren for det når hun siden kunne vise frem både votter, sokker, strømper, skjert og luer laget i alle regnbuens farger. Jeg strikket ikke fordi det var morsomt, men jeg oppdaget at når jeg satt med håndarbeidet så fikk jeg være i fred for all annet mas. Ikke ble jeg kastet ut heller som mamma ofte gjorde med oss ungene når hun ville være for seg selv. Mamma var svært så blid når jeg satt og strikket, derfor ble jeg ganske flink etter som tiden gikk.

Men glad i å strikke ble jeg aldri som barn.

Merkeverdier:

Lærstøvler m. lærsåle 8*	Tøller	1
Lærstøvler m. gummisåle . 4	Gummiarbeidsstøvler	6*
Skinnsko m. lærsåle 5	Slagstøvler	4*
Skinnsko m. gummisåle ... 1	Snøsokker	3
Aurlandsko	Kalosjer, fjæssko	2
Sandaler og sandaletter .. 3	Stoffsko	1

* Ved kjøp av lærstøvler og gummiarbeidsstøvler må samtidig klippes ekstramerke.

Merkene blir gjort gyldige ved kunngjøring.

E. M. XL 47. 1.800.000

SKOTØY E-8-B	SKOTØY E-10-B	SKOTØY B-26
SKOTØY E-7-B	SKOTØY E-9-B	SKOTØY B-25
SKOTØY E-6-B	SKOTØY B-28	SKOTØY B-24
SKOTØY E-5-B	SKOTØY B-27	SKOTØY B-23

Under andre verdenskrig var det rasjoneringskort for det meste

Ny kafé!

Vi har åpnet for lunsj
og middagsservering!

Vi serverer lunsj frem til 1500.
Middag fra 1600 til 2100.
Vi serverer pizza i hele
åpningstiden (til 2300).

Småretter
Hovedretter
Desserter
Dagens norske rett
Egen barnemeny
Italiensk pizza (også take out)
Alle typer kaffe (også take out)
Dagens aviser
Ukeblader/magasiner
Utvalgte fotballkamper

Enga
Bar & kafe

Velkommen til Vålerengata 5, tlf 24 07 17 00

engabarogkafe.no



Et trivelig og avslappende miljø



Mange vil nok kjenne igjen gammelt inventar fra Cordial.

Vålerenga har fått et nytt bevertningssted som trygt kan anbefales. Knut Olsen tok kontakt med oss en god stund før åpning fordi han ønsket en Vålerenga atmosfære med gamle bilder. Resultatet har blitt flott. Vi kan bare ønske lykke til og tror at mange vil besøke stedet.



Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

Vålerenga Historielag på internett:

E-mail: vaalerenga.histlag@c2i.net

hjemmeside: <http://home.c2i.net/vaalhist>

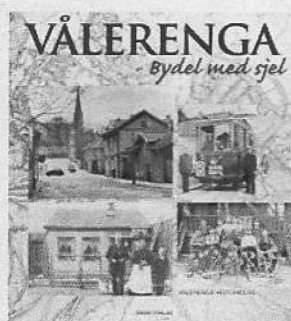
Bankkonto: 0530 04 78222

Historielagets flotte kalender for 2006 er selvsagt å få kjøpt.
Direkte hos Vålerenga Historielag, eller Kafe Eno, Vålerenga
Blomster og i bokhandelen på Fyrstikktorget!



Pr.stk

250,-



VIKTIG INFORMASJON!

Vi minner om salg av bøker, kalendere og julekort. Husk at dette forbedrer lagets økonomi og våre muligheter til å gi dere en god kvalitet på det arbeidet vi gjør. Hvis dere har muligheter til å selge noe for oss, er det bare å ta kontakt med ett av medlemmene. Bydelsboka har etter hvert havnet i antikvariatene med en høyere pris. Men vi har for salg i begrenset opplag.

Vålerenga Historielags Kalender 2006



Kr 60,-

VÅLERENGA HISTORIELAG

Leder: Even Haugseth
Nestleder: Knut Roar Westbye
Kasserer: Bjørn Granlund
Sekretær: Bjørg Staal
Styremedlem: Bjørn Arild Gjerdalen
Varamedlem: Arne Mustad Sørensen
Varamedlem: Unni Granlund

Arbeidsgrupper i historielaget:

Utgivelse av bildekalender:

Kontakt: Even Haugseth tlf. 22 57 01 66

Fotogruppe – fotografering, innsamling og
avfotografering av bilder:

Kontakt: Bjørn Granlund tlf. 22 68 34 05

Idrettsgruppe – om bydelens idrettsmiljø

Kontakt: Bjørn Arild Gjerdalen tlf 90 91 92 50

Intervjugruppe – intervju interessante mennesker

Kontakt: Bjørg Staal tlf. 22 61 40 33

Medlemsavisa vår

Kontakt: Knut Roar Westbye tlf 22174884, mob 90831966

Epost: kroarb@online.no

Møtekalenderen 2006

NOTÉR FØLGENDE:

6. februar bokkafé på Smia

20. mars årsmøte i bydelshuset

24.april medlemsmøte i Seniorsenteret.

Alle gangene kl. 19.00

13.juni bydelsvandring kl 18.00

Klipp gjerne ut og heng opp!